

**Open Monumentendag 2017
in de gemeente Bronckhorst**

Open Monumentendag Bronckhorst 2017

Officiële opening op woensdag 6 september: een bijzondere lezing door Willemien Hartmans-Gotink met als titel: Boerinnen, burgeressen en buitenlui in Theater Onder de Molen aan de Lindeseweg 29 in Vorden (Linde). Aanvang: 20.00 uur (theater open om 19.30 uur.) De lezing is voor een ieder gratis toegankelijk (inclusief kopje koffie of thee).

Zaterdag 9 en zondag 10 september, van 11.00-17.00 uur (tenzij anders vermeld)

De diverse onderdelen van het programma vinden door de hele gemeente Bronckhorst plaats. Voor de duidelijkheid en voor het maken van bezoekcombinaties hebben we het overzicht in deze brochure per cluster ingedeeld. Onderstaand een beknopte indeling met verwijzing naar de pagina's in deze brochure.

Bij Erve Wilmerink aan de Wilmerinkweg 4 in Vorden is een centrale informatiepost ingericht.

De locaties zijn gratis toegankelijk (tenzij anders vermeld).

Om 'buitenlui' een eigentijdse invulling te geven treft u in het molenaarshuis in Steenderen een statushouder aan die vertelt over monumenten in zijn vaderland.

* **Cluster Bronckhorst-Steenderen:** informatie vanaf pagina 6

Steenderen: Museum Makkeluk Zat, Bronckhorsterweg 40. Rondleiding door Joop Sangers langs een bonte verzameling voorwerpen.

Steenderen: Bronckhorster molen. Spaensweertweg 1. Alleen op zaterdag open.

Bronckhorst : Molenaarshuis. Molenweg 11. Beschrijving van het Muldershuus en schuur en een expositie over de in de uiterwaarden gelegen 'Leuvenheimse Schans' uit de 80-jarige oorlog, 1568-1648. Een statushouder vertelt.

Bronckhorst: Bronckhorster kapel, Kapelstraat 2.

* **Cluster Hengelo:** informatie vanaf pagina 12

Boerderij Groot Sessink, Steenderenseweg 15. Beschrijving van de boerderij, een expositie over de **kleppermannen in Hengelo**, een **demonstratie rietdekken en een mobiele smederij.**

Kerkgebouw, Banninkstraat 9. 100 jaar Vrijzinnige Protestantengemeente Hengelo met een expositie. Alleen zaterdag van 11.00-16.00 uur.

Remigiuserkerk, Kerkstraat 42. Expositie van schilderijen, collages en tekeningen van markante Achterhoekse mensen, boerderijen en landschappen van Gerhard Jan Smeitink. Expositie van houtsnijwerk en kunstnijverheid van Tiny en Johan Kleinsink. Alleen zaterdag van 10.00-16.00 uur.

* **Cluster Vorden:** informatie vanaf pagina 17

De **Oude Wientjesvoort**, Ruurloseweg 77-79. Gerestaureerde boerderij, voormalige herberg. Beschrijving van de boerderij en de historie van het gebied. Met medewerking van **Natuurcamping Wientjesvoort-Zuid** en van landgoed **de Oude Voorde** waar de bekende schilder A.M. Gorter woonde. Van zijn werk is een expositie in de Dorpskerk.

Erve Wilmerink, Wilmerinkweg 4. Beschrijving van de boerderij en een expositie van schilderijen van Riet Rexwinkel-Lieverdink.

Hackforter windkorenmolen op het Hoge 66.

Landgoed Hackfort/ Natuurmonumenten, Baakseweg 8.

Lindesche molen, Lindeseweg 29.

Dorpskerk, Kerkstraat 4. Expositie van schilderijen van A.M. Gorter (toegang € 3,-) Op zondag een concert ter afsluiting van het Staringjaar 2017, aanvang 16.00 uur, gratis toegankelijk.

Heiligenbeeldenmuseum, Ruurloseweg 101 (Kranenburg). Expositie met aandacht voor 400 jaar zielzorg door de Franciscanen in de regio. Alleen op zaterdag een markt met religieuze voorwerpen.

* **Cluster Zelhem:** informatie vanaf pagina 28

Museum Smedekinck, Pluimersdijk 5. Demonstraties oude beroepen, landbouwmachines, kruiden, landbouwgewassen, tuin en boomgaard.

Ludgerkerkje bij Smedekinck. Expositie van leistenen kruiswegstaties en een expositie over het leven en werken van Sint Ludger.

COLOFON

Open monumentendag 2017 in de gemeente Bronckhorst wordt georganiseerd door het bestuur van de Stichting Open Monumentendag Bronckhorst; Jan Berentsen, Ineke en Karel Cornegoor, Gerda Ellenkamp, Wim Jansen, Theo Janssen, Gerda Rossel, Harry Somsen, Margo van Steen, en Jan Wolters.

Speciale dank aan de historische verenigingen en anderen die op welke wijze dan ook hebben meegewerkt aan het realiseren van dit programma.

Uitgave: Stichting Open Monumentendag Bronckhorst.
Secretariaat: Doetinchemseweg 30, 7021 BS Zelhem, 0314-621011

Open Monumentendag 2017 werd mogelijk gemaakt door Timmer-en Aannemersbedrijf De Vries B.V. te Hummelo, de gemeente Bronckhorst en de donateurs.

Omslag: De Oude Wientjesvoort in Vorden
Druk: Arboris B.V. Zelhem
Samenstelling en opmaak.: Harry M. Somsen

Open Monumentendag Bronckhorst 2017

Harry Somsen

‘Boeren, burgers en buitenlui’ is het thema van Open Monumentendag 2017. Op 6 september vindt de openingslezing plaats; in het weekend van 9 en 10 september kunnen diverse locaties worden bezocht.

Door het bestuur van de Stichting Open Monumentendag Bronckhorst is een aantal thema's uitgelicht en tentoongesteld, verspreid over enkele kernen binnen onze gemeente Bronckhorst.

Met een aantal te bezoeken boerderijen en kerken in Bronckhorst staan dit jaar op de Open Monumenten Dagen zowel de boerderijhistorie als de burger en de kerk centraal. Om te beginnen met de lezing door Willemien Hartmans-Gotink op woensdag 6 september. In Theater Onder de Molen in Vorden, buurtschap Linde, belicht zij een variatie op het thema: ‘Boerinnen, burgeressen en buitenlui’.

Op de eerste pagina's van deze brochure vind u een verkort programma van de activiteiten, op de volgende pagina's een uitgebreidere opsomming van de exposities en rondleidingen per locatie.

Vergeet u vooral niet tijdens uw reis naar de verschillende locaties in onze gemeente Bronckhorst te genieten van de mooie natuur en volg het spoor van onze voorouders, de boeren, burgers en de buitenlui.

Wij wensen u informatieve en genoeglijke dagen toe.

Harry Somsen, voorzitter Stichting Open Monumentendag Bronckhorst.

Boerinnen, burgeressen en buitenlui

Het thema dit jaar van de Open Monumentendagen is volgens de officiële site van OMD, Boeren, burgers en buitenlui en heeft als doel de nadruk te leggen op mensen en hun onderlinge economische en culturele relaties. Het thema verbindt stadsbewoners, plattelandsbewoners en mensen met een rondtrekkend bestaan, en het verbindt uiteenlopende historische perioden met het heden.

Nu ik gevraagd ben daar iets over te zeggen, wil ik dat doen vanuit mijn eigen achtergrond. Ik heb het thema dan ook een beetje vrij vertaald.

Na te zijn opgegroeid op een boerderij in Vorden, in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw, heb ik vervolgens onder andere gewerkt bij een landbouworganisatie en bij de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen.

Geboerd hebben mijn man en ik op een akkerbouwbedrijf in Dronten. En uiteindelijk zijn we op een oude boerderij in de IJsselvallei terecht gekomen. Daar werd ik geconfronteerd met de problemen van oude boerderijen. Historische monumentale panden, die hun functie verliezen en dreigen te verdwijnen. Is er nog toekomst? Hoe ontwikkelden zich die bedrijven door de jaren en welke bleven over? Hoe redden die vrouwen zich vroeger? Wat een werk, hoe speelden ze dat klaar?

Gezien mijn achtergrond is het dan ook niet vreemd, dat het agrarisch bedrijf, het reilen en zeilen daarvan mij aan het hart gaat. En dan dus met name de plaats die de vrouw, de boerin door de jaren heeft ingenomen.

Onze kennis reikt over het algemeen niet veel verder dan de levens van onze grootouders. Levens met bijbehorende kennis, die nog verbonden zijn met de “oude” boerderij. Van welke culturele en economische relaties kunnen we in het heden en voor de toekomst nog wat leren? Aan dat thema wil ik aandacht besteden.

Willemien Hartmans-Gotink

Museum Makkeluk Zat

Bronkhorsterweg 40 Steenderen

Toen Joop Sangers in 2002 een beroerte kreeg, zat een normale baan er niet meer in. Dit leidde tot de verwezenlijking van museum Makkeluk Zat. Zijn enorme verzameling zorgde voor de invulling van dat 'museum': woonhuis en schuren vol nostalgie, herinneringen aan vroeger tijden. Hiertussen woont, eet en slaapt Joop Sangers.

Bij ieder voorwerp heeft hij wel een verhaal, over de oude motorfietsen, de ditwasmachines die hij, haast als vanzelfsprekend, weer aan de praat heeft gekregen. Loodzware strijkijzers, serviesgoed voor poppen en mensen, kleding, bakelieten telefoons en antieke grammofoons met natuurlijk de bijbehorende platen (mooi geluid!) komt u tegen tijdens de rondgang door het 'museum'. Maar ook winkelopstellingen en een ruimte, ingericht als schoolklasje van vroeger, met alles erop en eraan. Het leitje en de griffels om die 10 mee te schrijven ontbreken natuurlijk niet!

Tot de nok toe vol is het museum met zijn verzameling. Eigenlijk veel te veel voor een persoon om dit bij te houden; dat zul je ook beamen als je 'alles' hebt gezien. Als de ruimte vijf keer zo groot was geweest zou je die nog kunnen vullen, je hoeft dan alleen minder te stapelen. Maar ja, grote kans dat de verzameldrift van Joop weer volop mogelijkheden ziet voor uitbreiding van de collectie.

Er kan nog het een en ander worden gerestaureerd, ook daar zou Joop, van vele markten thuis, wel wat hulp bij kunnen gebruiken. Het is een particulier museum, een uit de hand gelopen hobby, welke opvolging verdient.

Het museum van Joop Sangers vindt u aan de Bronkhorsterweg 40 in Steenderen, dicht bij het molenaarshuis en de molen.

Het museum is open op woensdag-, donderdag- en vrijdagmiddag van 13.00 en 17.00 uur tussen 1 april en 21 oktober. Verder op afspraak.

Tel: 0575-451672.

Open tijdens de Open Monumentendagen: zaterdag en zondag van 11.00-17.00 uur.

De Bronkhorster molen

Spaensweertweg 2 Steenderen.

Al in het jaar 1482 stond hier een houten standaardmolen. Tot de heerlijke rechten van de eigenaren van de heerlijkheid Bronkhorst behoorde tot 1795 het recht op gebruik van de wind. De inwoners van Bronkhorst waren verplicht om op deze molen hun koren te laten malen (molendwang).

In 1803 verkocht F.A. Graaf van Limburg Stirum de molen aan Jan Breukink. In 1844 is de molen in de nacht van 17 op 18 mei afgebrand. Zijn zoon Christiaan en zijn echtgenote Wendelina Hermina Kets lieten de huidige stenen molen als opvolger van de verbrande molen bouwen. Na Breukinks dood was zijn weduwe tot 1860 eigenaresse.

“Op 22 oktober 1913 ontdekten voorbijgangers in alle vroegte, dat er brand moest zijn in de molen. Waarschijnlijk ten gevolgen van ‘het vlugge werk, er was nog al wind de vorige avond, is de molen warm gelopen. De hele nacht had het gesmeuld en door snel optreden is voorkomen dat de gehele molen weer opnieuw afbrandde. De schade toen was beperkt tot enkele raderen, een paar zakken meel en de stilstand voor de huurder van de molen.”

Aldus een artikel in de Graafschap-bode van 24 oktober 1913.

Tot vlak na de Tweede Wereldoorlog was de molen als maalwerktuig in bedrijf. Toen de wieken stil werden gezet, werd de molen een prooi van het verval. In 1958 werd door een comité geld ingezameld om de molen deels te laten restaureren; dat gebeurde in 1960. Als eerste molen in Nederland kreeg de molen toen draaipremies en een teller voor de draaiuren. Hierdoor betaalde de overheid mee aan de exploitatie van de molen die in particuliere handen bleef. Deze constructie gaf aanleiding tot een conflict, waardoor de molen weer stil kwam te staan. Ir W. ten Duis kocht daarna de molen om aan de impasse een eind te maken en bracht de molen onder in een stichting. Deze wist allerlei geldbronnen aan te boren, waardoor de molen weer in bedrijf kon komen.

Eigenaren van de molen waren:

G.J. Breukink (1860-1902)
N.Breukink-Schieven (1902-1905)
Chr. Breukink (1905-1914)
A.J. Breukink (1914-1941)
G.H. Breukink (1941-1955)
H.J.E. Breukink (1955-1980)

Open Monumentendag:
Zaterdag open van 11.00-17.00 uur.

‘Muldershuus’

Molenstraat 11 Bronkhorst

Wanneer je een boerderij mag bekijken is het altijd weer een verrassing wat je bouwhistorisch te zien krijgt. Meestal loop ik eerst rond de boerderij en daarna bekijk ik de deel, de kap, de kelder en soms ook de andere vertrekken.

Vooraf onderzoek ik nooit de geschiedenis van een boerderij om al kijkende te ontdekken wat de geschiedenis zou kunnen zijn. Want regelmatig kom je een sluitsteen tegen boven de deeldeur of een herdenkingssteen van de eerste steenlegging waarin een datum is vermeld die aangeeft dat de boerderij die datum, dat jaar, ook is gebouwd. Zo ook hier.

De omschrijving in het Rijksmonumentenregister is erg summier. Er staat alleen vermeld: ‘Muldershuus met boerderij en oudere aangebouwde schuur. Op het erf een oud pompje. Het komt vaker voor dat de redengevende omschrijvingen summier zijn opgesteld.

Volgens ‘Over de drempel van 1996’, een uitgave van de Historische Vereniging Steenderen (1996), in het artikel over het ‘Muldershuis’ kent het huis diverse bouwfases. Volgens het artikel was het oorspronkelijk een ‘*los hoes*’, en ‘*is het voorhuis later tegen de rechtse schuur gebouwd en niet andersom, zoals we zouden kunnen veronderstellen*’.

De kern van een ‘los hoes’ bestaat uit ankergebintbalken waarover een steile sporenkap werd aangebracht. De benaming hallenhuis is het equivalent van los hoes. Bij een krukboerderij wordt een zijde opgetild; bij een dwarsvoorhuis wordt dit een T-model, in deze streek ook IJsselhoeve genoemd.

Rondgaande zijn mij enkele bouwhistorische zaken opgevallen. Ook valt op dat de schuur aan de rechterzijde is gebouwd intwee fasen; dat wijzen de merktekens in de ankergebinten uit. De muur van de linkerzijgevel in de schuur is een oude gevoegde muur met ankers en heeft een buitenkozijn met raam wat duidt op een eerdere buitenmuur. Opvallend is ook dat de oude deel van het hallenhuis aan de achterzijde ouder is dan het voorhuis. Het hallenhuis aan de achterzijde is eerder gebouwd dan de sluitsteen in de achtergevel aangeeft.

De ankergebintconstructie in het hallenhuis heeft telmerken van ovaaltjes en korte streepjes die stammen uit het begin van de 16e eeuw. De eikensporen van het achtergedeelte zijn voorzien van merktekens die ook stammen uit het begin van de 16-eeuw.

Gelet op de kelder en de trap in de kelder is het hallenhuis begin 1800 uitgebreid tot een krukboerderij. Rond 1844, vermoedelijk gelijk met het aanbrengen van de nieuwe achtergevel, heeft men de krukboerderij uitgebouwd tot een T-model. Dit mede gelet op de kap van het voorhuis die rond die tijd in zijn geheel is vernieuwd over de volle lengte daarvan.

De schuur heeft in het oudste gedeelte in de ankergebinten aan de straatzijde telmerken die stammen uit het begin van de 16e eeuw. In het achterste gedeelte zijn de telmerken uit het einde van de 19e eeuw. In 1810 zijn de lemen, met houtversterkte wanden van het oudste gedeelte vervangen door metselwerk.

Gezien de maatvoering klopt het ook dat de schuur in de tweede helft van de 19e eeuw is uitgebreid.

Bij de molen zou rond 1830 naast de standaardmolen een rosmolen zijn gebouwd. Laatste genoemde staat nog niet op de kadastrale kaart van destijds aangegeven. Gelet op de maatvoering van de schuur bij het molenaarshuis, het vierkante oppervlak en de ankergebinthoogte, is vermoedelijk deze schuur daarvoor gebruikt.

Voor het vergroten van de schuur heeft men gebruik gemaakt van bestaande gebinten die men in hoogte bij de bovenplaat met klossen heeft aangepast. Om die klossen heen is een stalen strop aangebracht.

Wanneer de rosmolen uit de schuur is verwijderd, is niet duidelijk; vermoedelijk is dat gebeurd in 1954 toen een bouwvergunning is verleend voor het plaatsen van varkenshokken in de bestaande schuur. De rosmolen was toen al niet meer aangegeven op de aanvraag.

De grote of Brummense/ Leuvenheimse Schans

Tijdens de Tachtigjarige Oorlog lagen in Brummen en omgeving Bronkhorst regelmatig troepen gelegerd, soms wel 30.000 soldaten. Onder andere de Spaanse troepen van graaf Hendrik van den Bergh die de Grote Schans veroverde in 1624 en vanaf daar plunderend het Kwartier van Veluwe binnenviel. Nadien werd door de Staatsen over de IJssel een brug aangelegd. Er werden regimenten van Jan van Nassau gelegerd in Brummen en Empe om de bruggenhoofden te verdedigen.

De Grote schans of Brummense schans, een aarden verdedigingswerk later vaak uitgebouwd en verder versterkt, was een schans gelegen langs de westelijke oever van de IJssel bij Leuvenheim in het Gelderse Brummen. De schans werd waarschijnlijk in 1605 op bevel van Prins Maurits opgeworpen. Binnen de schans was een wachtpost en een onderkomen voor een kleine groep soldaten aanwezig waardoor de schans feitelijk dienst deed als fort (een schans met permanente bezetting). Waarschijnlijk omdat de Gelderse Toren en de Nijenbeek zo dicht bij de rivier lagen en onderdeel vormden van het watersysteem. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog werd er een uitgebreide (Staatse) linie aangelegd met schansen en forten, langs de gehele linkeroever van de IJssel vanaf IJsseloord bij Arnhem tot aan Kampen. Voor het laatst speelde deze schans een grote rol tijdens de inval van de Veluwe in 1629.

Na de roerige periode in de Tachtigjarige Oorlog werd de Schans een aantal eeuwen aan zijn lot overgelaten. Pas in 1881 is het gebied weer in de belangstelling gekomen. Als weiland werd de Schans verkocht aan W.D.B. Arutz, die een jaar later vergunning verkreeg voor de bouw van een steenfabriek op het aangekochte terrein. Klei uit de Spaensche Schans werd gebruikt voor het produceren van bakstenen waardoor de Schans als verdedigingsbouwwerk verloren is gegaan.

Na een reorganisatie in 1921 zijn er uitgaven gedaan die de financiële draagkracht van steenfabriek De Schans N.V. te boven gingen. Gevolg was een publieke veiling in 1937 waarbij gebouwen, erven en omliggende weilanden zijn verkocht. De nieuwe eigenaar liet vervolgens de steenfabriek slopen, waarna de natuur weer grotendeels bezit nam van de Schans.

Bronkhorster kapel

Gijsbertplein 1344 Bronkhorst

De kapel ligt aan de Kapelstraat en het Gijsbertplein 1344 in Bronkhorst, dat sinds 1482 stadsrechten bezit. In de kapel vinden thans regelmatig culturele activiteiten plaats. Ook is de kapel een gewilde trouwlocatie. Van april tot en met oktober is er wekelijks een expositie.

De kapel wordt voor het eerst genoemd in een akte van 24 april 1344. Gijsbrecht van Bronckhorst, de vijfde Heer van die naam, en zijn echtgenote Catharina van Leefdeal, wijdden de kapel aan de Heilige Maagd Maria en Sint Maarten.

In de akte is sprake van een ‘opnieuw gestichte kapel’, waaruit blijkt dat het kapelletje al een voorganger moet hebben gehad op of nabij het kasteel Bronckhorst. De pastoor van de parochie Steenderen gaf in 1360 toestemming tot de bouw van een grotere kapel onder voorwaarde dat de rechten van de parochiekerk zouden worden gehandhaafd. In 1633 woedde een stadsbrand in Bronkhorst. De kapel werd beschadigd en in 1636 hersteld.

In de 18de eeuw raakte het kapelletje in verval. Er werd niet meer ‘gekerkt’ en het is zelfs even gebruikt als pakhuis. In 1834 verbouwde men het gebouw tot school, met het plein met de drie lindebomen als schoolplein, omdat het schooltje van Derk Hendrik Seesink aan zijn woonhuis (Uilenhoek 1) te klein was geworden voor zijn vijftig leerlingen. Dominee A.M. Nortier pleitte in 1954 de school weer opnieuw te gebruiken voor godsdienstoefeningen en tevens te gebruiken als een soort dorps huis.

De restauratie begon in 1960 en op 2 maart 1962 wordt de gerestaureerde kapel door het gemeentebestuur in gebruik overgedragen aan de Hervormde Gemeente Steenderen. Vanaf dat moment is het gebouw in gebruik voor diensten en exposities.

Open tijdens de Open Monumentendagen op zaterdag en zondag van 11.00-17.00 uur.

Groot Sessink

Steenderenseweg 15 Hengelo

De eerste vermelding van dit goed komt al in 1362 voor. Gelet op de zeer oude historische plek kan het haast niet anders dat de boerderij is gebouwd als een los hoes of hallenhuis.

In 1828 wordt de boerderij te koop aangeboden, bestaande uit: een boerenwoning met een schuur, zaadberg en een schaapschot (schaapskooi), voorts bouw- en weiland, groen- en veldgrond, akkermaals en andere bossen en heggen met daarop een groot aantal welig groeiende eiken, beuken en andere bomen, te samen groot 32 bunder.

In 1868 wordt de boerderij weer te koop aangeboden: huis, schuur, berg, bakoven en pomp.

In 1870 werd de boerderij verkocht aan Jan Willem Menkveld die verhuisde van het “Koersel” te Almen naar “Groot Sessink” te Hengelo.

Opvallend is, dat hier gesproken wordt over een bakoven en een pomp; die zullen er door de eeuwen heen altijd geweest zijn. Het schaapschot is dan verdwenen. Gelet op oude kadastrale kaarten, heeft deze vermoedelijk gestaan aan de rechterzijde van de toegangsweg, daar waar nu de nieuwe loods staat. In de advertentie uit 1868 gaat het om een perceelsgrootte van ruim 45 bunder, zo’n 14 bunder meer dan in 1828. Het kan zijn dat men in die tussenliggende jaren heidegronden heeft ontgonnen.

De ankergebinten van de boerderij zijn helaas niet gemerkt. Wanneer deze ter plekke werden gemaakt, merkte men ze soms niet. In de boerderij zijn echter aanwijzingen te vinden die erop duiden dat de boerderij in de 16e eeuw is gebouwd. De gebintstructuur loopt in opzet door over het woongedeelte wat in die tijd de gewoonte was. In het woongedeelte is nog een gedeelte van een extra aangebracht ankergebint zichtbaar. Een extra gebint werd aangebracht als er een zoldervloer voor graanopslag werd gemaakt. Er is nog een gedeelte van de oorspronkelijke eikensporen aanwezig met zelfs nog gemerkte haanhouten. De merktekens lopen in juiste volgorde door wat normalierter aangeeft dat dit geen hergebruik is. De merktekens dateren uit begin van de 16e eeuw.

Gelet op de verpondingskaart uit 1811 en de kadastralekaart uit 1832 is de boerderij in die tussentijd verplaatst. Vreemd genoeg ook volgens de kadastrale gegevens uit 1883.

De kadastrale kaart uit 1832 geeft aan dat er meerdere schuurtjes en/of hooibergen zijn gebouwd en achter de boerderij een grote schuur. Vermoedelijk is in 1840 de boerderij voorzien van gemetselde muren, wat steeds meer gedaan werd ter bescherming van het graan dat in die tijd enorme waarde had. Om meer ruimte voor vee te hebben heeft men toen de onderschoer laten vervallen. Vermoedelijk om die reden heeft men de achterstaande schuur zonder aanbouwtjes in 1845 verplaatst naar een plek naast de boerderij en de schuur ook voorzien van stenen muren.

In 1883 zijn de boerderij en de schuur gesloopt en verplaatst naar de huidige plek. In 1875 overleed Berend Jan Menkveld. Jan had twee broers en in 1877 vond er een scheiding van de inboedel plaats. Gelet op de perceelsgrootte heeft men het perceel, waar op dat moment de boerderij en de schuur stonden, vergroot. In die tijd, doch ook eerder, werden boerderijen nog wel eens verplaatst naar het 'nieuwe midden'. Voordeel van een ankerbalkenboerderij is dat hij te verplaatsen is. In de eerste tijd bestonden de wanden uit twijgen die met leem werden aangesmeerd.

Men haalde de boerderij uit elkaar en bouwde alles weer opnieuw op met gebruikmaking van zoveel mogelijk oorspronkelijke materialen; zo ook hier. Men gebruikte de sluitstenen met de jaartallen boven de deuren in de achtergevel weer opnieuw. Maar het meest opvallende is dat men het geheel heel secuur weer opnieuw heeft opgebouwd. Dit is te constateren aan de aanwezige eikenhouten kasporen en haanhouten in de kap van de boerderij. Opvallend is dat men de gebinten die daarvoor uit elkaar werden genomen niet opnieuw heeft gemerkt, iets wat wel gebruikelijk was.

De woonkamer is na het overlijden van Albert Menkveld in 2008 en na de aankoop door de familie G.J. Harmsen helemaal teruggebracht in oude stijl.

Er zijn estriktegels op de vloer gekomen en de schouw en plafondbalken zijn perfect hersteld, evenals de paneeldeuren.

Het tegeltableau in de schouw is in 18e eeuwse mangaanuitvoering, deze Hollandse tegels met Bijbelse afbeeldingen zijn gemaakt in de tegelfabriek in Utrecht.

Lamp, kachel en schouwplaat zijn van rond 1780. In de hal bevindt zich een tegeltableau met dezelfde tegels als in de schouw. De tegels op de vloer zijn oude vloertegels die onder een houten vloer uitkwamen.

Cijnsplicht Muldersfluite

De boerderij is ook cijnsplichtig (zie bordje op de achtergevel) dat wil zeggen dat de boeren, wonende in de marke tussen Hengelo en Zelhem, plaggen mochten steken voor de stallen en in ruil daarvoor een roggebrood moesten leveren van minimaal 22 pond. Dit brood was voor de armen. Woog het brood minder, dan moest men een boete betalen van 6 stuiver. Elk jaar op Hemelvaartsdag wordt deze traditie herhaald bij de Muldersfluite aan de Zelhemseweg in Hengelo.

**Teksten en onderzoek voor de Open Monumenten Dag 2017:
Wim Jansen, Karel Cornegoor en Judith Lettink**

De Dorpsomroeper/ Nachtwacht (Klepperman)

De dorpsomroeper begon luidkeels en met veel kabaal met zijn aankondiging: Boeren, Burgers en Buitenlui. Het konden ook mededelingen zijn van het stadsbestuur. Wanneer er een noodslachting plaatsvond, ging de omroeper met bekken of bel door het dorp om te verkondigen dat er een extra pondje vlees te halen was bij het noodslachthuis.

Rond 1800 was het met veiligheid slecht gesteld, reden om nachtwachten aan te stellen. De dorpsomroeper kreeg er een functie bij, die van nachtwachter. Later moest hij ook de lantaarns aansteken.

In Hengelo werden in 1866 olielampen geplaatst. Die moesten 's avonds om 10.00 uur worden aangestoken en een paar uur later door Gerard Bretveld, nachtwacht, lantaarnopsteker en klepperman weer worden gedoofd.

De olielampen werden vervangen door petroleumlampen; daarvan waren er 13 in het dorp. Met ladder en petroleumbus ging Bretveld op pad om ze aan te steken. Een aantal jaren later ging het om 33 stuks. Hij was er druk mee. De nachtwacht waarschuwde de veldwachter bij onraad en sloeg alarm bij de burgemeester en brandmeester als er brand was. In de kerstnacht wekte hij katholieke inwoners voor de nachtmis.

In de raadsvergadering van mei 1850 werd besloten dat er twee nachtwachten moesten worden aangesteld, een protestantse en een katholieke.

De klepperman liep met een klep rond. Een klep was een beukenhouten plankje met een klepper die door middel van een scharnier rond kon worden gedraaid. Ook gebruikte hij een metalen bekken of een trom om aandacht te trekken van de bevolking.

Gerard Bretveld werd op 1 juli 1910 nachtwacht, lantaarnopsteker en klepperman. Zijn salaris bedroeg ongeveer 50 gulden per jaar. Hij was overigens ook bielemansman tijdens de kermisoptochten.

In 1923 kwam er in Hengelo elektrische straatverlichting; de functie van lantaarnopsteker kwam te vervallen. Bretveld werd in 1924 aangesteld als veldwachter in buitengewone dienst en deed dit tot 1946. Antoon Kroesen was de laatste nachtwacht van Hengelo van 1913 tot 1949 en waarschijnlijk ook de laatste van het land. Antoon was ook buitengewoon gemeenteveldwachter

Vrijzinnige Geloofsge- meenschap Hengelo

Banninkstraat 9 Hengelo

De kerk aan de Banninkstraat 9 (toen nog Schoenmakersstraat) werd gebouwd in 1931 onder architectuur van Herman van der Kloot Meijburg uit Voorburg. De eerste steen werd gelegd door mevrouw v.d. Most van Spijk-van Drumpt op 29 december 1930. De glas in lood ramen zijn waarschijnlijk vervaardigd door een vriend van de architect, Vilmos Huszár.

Het raam boven de ingang was ook een glas in lood raam maar dat is tijdens de festiviteiten van het 1000-jarig

bestaan van Hengelo in 1963 vernield. Vanwege de (te) hoge kosten voor het in oude staat herstellen, is er blank glas in gezet.

Bij de oprichting van de Vereniging in 1917 waren de heren Jansen, De Roos, Klem en Wansink betrokken. Vanaf de oprichting hield de vrijzinnige geloofsgemeenschap, afdeling Hengelo, bijeenkomsten bij Langeler aan de Spalstraat totdat de kerk aan de Banninkstraat in 1931 werd opgeleverd. Op de 27e september in dat jaar werd een dienst gehouden ter inwijding van het kerkgebouw.

Het eerste orgel is als tweedehands pijporgel ingebouwd en onderhouden door de firma Reil uit Heerde. Dat orgel werd al snel vervangen door een pijporgel uit 1905, gebouwd door Friedrich Leichel & Zoon uit Lochem en afkomstig uit een klooster. Van dit type orgel zijn er nog zes in Nederland. Mevrouw U. Geertsema -Driebergen is vanaf de oprichting van het kerkgebouw jarenlang bestuurslid geweest van de vrijzinnige geloofsgemeenschap Hengelo en tevens bestuursvoorzitter tot haar afscheid in 1987. Zij was vanaf het eerste uur de organisator en dat 65 jaar lang!

De vrijzinnige geloofsgemeenschap Nederland bestaat dit jaar 100 jaar. Dit valt samen met de Open Monumenten Dagen. De expositie over de bouw van de kerk is alleen op zaterdag 9 september van 11.00 tot 16.00 uur open voor bezoek.

Vanaf 13.30 uur is er een receptie ter ere van het 100-jarig bestaan met om 15.00 uur nog een korte toespraak door de voorzitter van de Vrijzinnige Geloofsgemeenschap Hengelo, de heer J.J. van Gijssel. Daarnaast vertoont de heer R. Kreunen filmbeelden.

De Remigiuskerk

het bijzondere hart van Hengelo!
Kerkstraat 42

Dit schitterende middelpunt en hét symbool van het dorp dateert uit het midden van de tiende eeuw. Oorspronkelijk was dit een klein houten kerkje, maar in de dertiende eeuw verrees een groter stenen gebouw. Sporen van de duizend jaar oude geschiedenis van deze kerk zijn nog steeds te zien!

Open Monumentendag is een mooie gelegenheid om eens binnen te kijken, óók vanwege twee exposities.

Roomse fresco's en Protestantse witkwassen

Heel bijzonder zijn de vijftiende-eeuwse fresco's. Ooit, tijdens de Reformatie, zijn deze prachtige muurschilderingen overgekalkt. Ook toen ze in 1911 werden ontdekt ging de witkwest er gauw weer overheen, want Protestanten werden toen niet graag herinnerd aan het Roomse verleden van 'hun' kerk.

In 1930 zijn gedeelten van de fresco's van 'hun' kerk. bloegelegd. In 2010 is het interieur van de kerk helemaal gerestaureerd. De voor Nederland unieke ronde bankopstelling is er nog steeds; de nieuwe banken zijn gemaakt van het hout van de oude.

Sacristie, boevenhok, stiltecentrum

De voormalige sacristie is nu in gebruik als stiltecentrum. In de twintigste eeuw was deze ruimte in gebruik als 'arrestantenhoek' voor landlopers en dronkenlappen. De toren, met twee klokken uit de vijftiende en zeventiende eeuw, kan gedeeltelijk beklimmen worden via een loopbrug. Buiten de kerk is het 'meistersbenksken' waar vroeger de nieuwtjes werden verteld.

Sfeer proeven en kunst kijken op Open Monumentendag 9 september!

- * Zaterdag 9 september bent u van harte welkom van 10.00 tot 16.00 uur op Kerkstraat 42. Er zijn vrijwilligers om u rond te leiden; op eigen houtje de sfeer proeven kan natuurlijk ook.
 - * Er is een expositie van het werk van Gerhard Jan Smeitink (1927) geboren en getogen in Hengelo. Smeitink maakt prachtige schilderijen, collages en tekeningen van markante Achterhoekse mensen, boerderijen en landschappen.
 - * Er is een expositie van houtsnijwerk en kunstnijverheid van Tiny en Johan Kleinreesink, burens van de Remigiuskerk.
- Organisatie: Vrienden van de Hengelose Remigiuskerk.

VORDEN – BOERDERIJEN

De voormalige gemeente Vorden telt meer dan 80 monumentale oude boerderijen waarvan er twee, het Wilmerink en de (Halve of Oude) Wientjesvoort, zijn opgenomen in het OMD-programma van dit jaar.

Beide zijn rijksmonumenten met een bouwgeschiedenis die vermoedelijk - geheel of gedeeltelijk - teruggaat tot de 18e eeuw en waarvan de gelijknamige voorgangers reeds worden vermeld in 14e en 15e eeuwse bronnen. Afgezien van deze overeenkomsten verschilden beide boerderijen sterk in ligging en functie en maakten dus elk een andere ontwikkeling door. Aan de hand van twee kleine tentoonstellingen op beide locaties kan men kennis nemen van deze historische en bouwkundige ontwikkelingen.

De Halve of Oude Wientjesvoort

Ruurloseweg 77/79

Zo rustig als het Wilmerink de eeuwen voorbij lijkt te hebben zien gaan, zo druk was het op de Wientjesvoort, zowel wat betreft bouwgeschiedenis als vanwege de wederwaardigheden van bewoners en passanten.

Deze drukte kan allereerst toegeschreven worden aan een gunstige ligging bij een doorwaadbare plaats (“voorde”) over de Vordense Beek, net zoals het geval was bij de verder stroomafwaarts gelegen kastelen Vorden en Hackfort. Doordat het erve tevens gelegen was aan de doorgaande weg van Zutphen over Vorden en Ruurlo verder oostwaarts richting Duitsland, was het een ideale plek voor een herberg, en dus goed voor leven in de brouwerij. Dat dit ook wel eens leidde tot heibel in de herberg valt af te leiden uit bewaard gebleven rechtbankverslagen over wandgedrag en wandaden aan de Wientjesvoort, waarvan Ben Wullink (eigenaar van de website www.vordensverleden.nl) enkele transcripties tentoon stelt.

Zoals de naam al zegt gaat het hier om de “vorth van Winnekinck”, later verbasterd tot Wientjesvoort, dat wil zeggen: om een een afsplitsing van het erve (Groot) Winnekinck, later Wenneker (Ruurloseweg 48) genaamd. Vervolgens splitste ook de Wientjesvoort weer op in twee erven die allebei de naam Halve Wientjesvoort kregen. Omdat beide helften in de loop der tijd zijn verplaatst en hernoemd, is hun geschiedenis

tamelijk ingewikkeld te noemen. Mede debet hieraan was het nabijgelegen goed De Bult dat zich bij de bouw van een nieuw herenhuis in de 19e eeuw de naam Wientjesvoort (Ruurloseweg 83) aanmat, zodat de verwarring nog groter werd.

De oorspronkelijke boerderij was van het hallenhuistype (voor- en achterhuis onder één kap) met een puntvormige voorgevel en een achtergevel met onderschoer (inspringende achterdeur). De sluitsteen met het jaartal 1834 verwijst naar een verbouwing in dat jaar waarbij het achterhuis werd verlengd en een nieuwe achtergevel werd aangebracht. Metselsporen in het bovenste gedeelte van de schoorsteen getuigen nog van de oorspronkelijke, puntvormige voorgevel die reeds voor 1832 werd uitgebreid naar links, waardoor een (L-vormig) krukhuismodel ontstond. Het huidige T-vormige model is ontstaan na een uitbreiding naar rechts, in 1907. De tegenwoordige woonboerderij tot slot is het resultaat van een grote verbouwing in 1991. Het gebinte en de daarin aangebrachte merktekens duiden op een aanmerkelijk oudere leeftijd van de boerderij dan uit historische bronnen blijkt. Mogelijk gaat het hier om hergebruikt gebinte afkomstig van een andere boerderij.

Tijdens de Open Monumentendagen is een kleine overzichtstentoonstelling ingricht op het erf van de Oude Wientjesvoort met onder andere een overzicht van de historisch ontwikkelingen in dit gebied en van de bouwhistorie van de deelnemende boerderijen.

De Oude Voorde Ruurloseweg 73

Allereerst zijn dit de bewoners van het uit de Oude Wientjesvoort voortgekomen familielandgoed de Oude Voorde, nazaten van de vermaarde kunstschilder Arnold Marc Gorter, die met name de Vordense Beek op onnavolgbare wijze heeft weergegeven.

Deze uit Twente afkomstige en in Amsterdam wonende landschapsschilder kwam reeds regelmatig naar Vorden om te schilderen voordat hij besloot tot het bouwen van een buitenhuis en de aanleg van een landgoed. Hiertoe werden tussen 1916 en 1930 niet alleen de Oude Wientjesvoort, maar ook de Draaiom en het Tolhuis (respectievelijk Mosselseweg 2 en Ruurloseweg 75) en enkele hectaren grond aangekocht voor de aanleg van een park en de bouw van een landhuis en tuinmanswoning.

Na Gorter's overlijden in 1933 kwam het landgoed in bezit van zijn weduwe en beide zoons waarvan de jongste directeur werd van de Vereniging Natuurmonumenten. Deze lieten het landgoed rangschikken onder de Natuurschoonwet-1928, zodat het een beschermd natuurgebied werd. Hoewel de Oude Wientjesvoort, Draaiom en het Tolhuis ondertussen in andere handen zijn overgegaan, worden het landhuis en de tuinmanswoning nog steeds bewoond door twee kleinzonen van Gorter die het landgoed als onderdeel van het Gelders Natuurnetwerk in stand houden.

Geïnteresseerden in het werk van A.M. Gorter kunnen hiervan kennis nemen van 2 t/m 10 september in de dorpskerk van Vorden.

Wientjesvoort-Zuid

Ruurloseweg 50

Een andere buur is Natuurcamping Wientjesvoort-Zuid van de vereniging “Vrienden van Wientjesvoort Zuid”, gevestigd op het terrein waar eens beide oorspronkelijke Halve Wientjesvoorten gelegen moeten hebben.

De huidige boerderij dateert van 1853 en wordt niet meer bewoond. Omdat het nog bijna geheel in originele staat verkeert, valt goed te zien dat er voor de bouw ruimschoots gebruik is gemaakt van materialen afkomstig van andere gebouwen. Zo duiden sporen in het gebinte op een meervoudig hergebruik en lijken sommige deuren afkomstig te zijn van het vlak voor de bouw afgebroken herenhuis aan de overzijde van de weg.

Omdat dit terrein, net als het hele omringende gebied, in de Ecologische Hoofdstructuur is gelegen, wordt er door de initiatiefnemers naar gestreefd om de historische en ecologische waarde ervan te behouden en op natuurlijke en duurzame wijze te exploiteren. Tijdens deze dagen staat de vereniging “Vrienden van Wientjesvoort Zuid” met een mobiel houtoven bakkerijtje bij de Oude Wientjesvoort. Hier kan onder het genot van een kopje koffie geproefd worden van vers gebakken en ambachtelijk toe bereide producten .

© Gerda Rossel

De overzichttentoonstelling op het erf van de Oude Wientjesvoort is te bezoeken op zaterdag 9 en zondag 10 september van 11.00-17.00 uur.

Het Wilmerink

Wilmerinkweg 4
Vorden

Een eerste vermelding van het erve en goed Wilmerink, gelegen in het uitgestrekte veld tussen Vorden en Warnsveld, dateert van 1422, als Everde van Oelde de tiende (een soort opbrengstheffing) uit “Wyllemynch” verkrijgt.

Na Jan op Wilmelinc (bewoner in 1470) en Joffer van Voerst (eigenaresse in 1492) heeft het bezit in de loop der tijd nog vele eigenaren en bewoners gekend. Pas bij de laatste eigenaarswisseling, 5 eeuwen later, zou de agrarische functie vervallen

en de boerderij bewoond worden door de eigenaar.

Hoewel de ouderdom van het huidige gebouw op ruim 250 jaar is geschat door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, zijn er aanwijzingen die doen vermoeden dat de boerderij veel ouder is. Zo zijn de merktekens in de gebinten kenmerkend voor de 15e eeuw en duiden de ongebruikelijk brede fundamenteën van naar binnen doorlopende kloostermoppen onder een gedeelte van de zijmuren er op dat deze eens een zwaardere constructie hebben moeten dragen dan de gewoontelijke lemen wanden. Dit zou kunnen duiden op een spieker (opslagruimte voor de oogst van meerdere boerderijen) of op een landheerskamer waar de elders woonachtige eigenaar met zijn familie ‘s zomers of gedurende de jachttijd verbleef.

Ook opmerkelijk is de naar voren geplaatste voorgevel met daarin twee openingen waarvan de functie lange tijd onduidelijk was maar die nu is achterhaald door bouwhistoricus Wim Jansen van de Stichting IJsselhoeven. Laatstgenoemde verzorgt om 14.00 uur een rondleidingen waarin hij niet alleen uitleg geeft over de bouwgeschiedenis van het Wilmerink maar ook over historische boerderijbouw in het algemeen.

Hierbij vertoont Gerard Klunder van de Boerderijencommissie van de oudheidkundige vereniging 'Oud Vorden' een 3D-animatie over de verschillende bouwstadia van de boerderij en de naastgelegen schuur, gereconstrueerd op basis van oude tekeningen en kaarten.

De huidige bewoners zijn er in geslaagd om een prachtig landgoed te maken van hun bezit, waar zonder fossiele brandstoffen wordt verwarmd en waar de vrouw des huizes jarenlang haar zelf ontworpen en aangelegde boerderijtuin heeft opengesteld voor het publiek.

Deze activiteit is inmiddels afgebouwd, maar dat dit niet het einde van haar creativiteit betekende moge blijken uit een kleine tentoonstelling van haar schilderwerk op de deel van de boerderij.

De expositie op het Wilmerink is beide dagen geopend van 11.00 tot 17.00 uur. Op beide dagen is er om 14.00 uur een rondleiding om het gebouw door bouwhistoricus Wim Jansen van de Stichting IJsselhoeven. Op de deel is een expositie over de bouwhistorie, een 3D-animatie en Open Monumentendagen informatiepunt.

Dorpskerk

Kerkstraat 2 Vorden

Tijdens de week voorafgaand aan de Open Monumentendagen organiseert de Stichting Vrienden van de Dorpskerk Vorden een expositie van de Achterhoekse Landschapsschilder bij uitstek, A.M. Gorter (1866-1933). Tijdens de Open Monumenten Dagen zullen deze schilderwerken ook nog te bezoeken zijn.

A.M. Gorter schilderde vaak de Baakse Beek in al haar facetten. De beek die door Vorden stroomt richting de IJssel.

Dat is ook de beek, samen met de Berkel, die het leven van dichter A.C.W. Staring (1767-1840) zijn hele leven lang heeft bezig gehouden als belangrijk afvoerkanaal voor zijn Wildenborchse water. De link tussen Gorter en A.C.W. Staring en zijn zoon geoloog en landbouwkundige, W.C.A. Staring (1808-1877) is dan ook snel gelegd. Dit jaar viert de Achterhoek het Staringjaar omdat het 250 jaar geleden is dat de dichter geboren werd. Traditioneel organiseren de Vrienden van de Dorpskerk Vorden op de zondagmiddag van de OMD een afsluitend concert.

Dit jaar wordt in dit concert het leven en werken van een paar van de vele eigenschappen van de dichter middels een aantal korte presentaties en muziek, hij componeerde ook, te berde gebracht.

* **Boeren:** De zich ontwikkelende landbouw en waterbeheer, rond de Wildenborch en in Nederland.

* **Burgers:** De aanvankelijke bevolking rond de Wildenborch waren *'armlastige huttenbewoners'*. Staring heeft hier heel veel voor betekend en de Wildenborch staat ook nu nog midden in de Wildenborchse gemeenschap.

* **Buitenlui:** Hoe leefde men hier in dit deel an de Achterhoek als *'Speeltuyn van de Adel'*. Tussen deze korte voordrachtjes door zal muziek van A.C.W. Staring uitgevoerd worden.

Dorpskerk Vorden:

* Afsluitend concert in het kader van het Staringjaar 2017 op Open Monumentendag. Zondag 10 september 2017 aanvang 16.00 uur. De toegang tot het concert is gratis met een vrijwillige bijdrage na afloop.

* Expositie A.M. Gorter 2 september t/m 10 september 2017
Toegang € 3,00
www.vriendenvandedorpskerkvorden.nl - www.wildenborch.nl -www.museumstaal.nl

Heiligenbeelden- museum. Ruurloseweg 101 Vorden-Kranenburg

Het Heiligenbeeldenmuseum schenkt via aar thematentoonstelling in 2017 aandacht aan de inwijding, 150 jaar geleden, van het kerkgebouw en aan 400 jaar zielzorg door de Franciscanen in de regio. Er is ruim aandacht voor hun geschiedenis, leef- en werk-omgeving, onder andere via een klankbeeld.

De kerk is de oudst nog bestaande kerk van bouwmeester Pierre Cuypers en in 1867 ingewijd door Monseigneur Andreas Ignatius Schaepman als Antonius van Paduakerk, genoemd naar één van de bekendste minderbroeders Franciscanen.

Vanaf het jaar 1901 vestigden de Franciscanen zich in het klooster op de Kranenburg. Zij hebben van daaruit veel bijgedragen aan de geloofsverkondiging en aan de zorg voor de armsten in de samenleving. Er is dan ook speciaal aandacht voor Franciscus van Assisi en paus Franciscus.

Tentoonstelling

De tentoonstelling over de Franciscanen is nog te bezichtigen tot en met zondag 29 oktober op dinsdag, donderdag en zondag van 11.00 tot 17.00 uur.

Meer informatie over museum en tentoonstelling leest u op: www.heiligenbeeldenmuseum.nl

Open tijdens de Open Monumentendagen, zaterdag en zondag van 11.00-17.00 uur.

Op zaterdag 9 september verkoop van religieuze voorwerpen, beelden, boeken, etcetera.

Hackfortsche windmolen

Het Hoge 66 Vorden

De Hackforter windmolen (ook wel de molen Op 't Hoge genoemd) werd in 1851 gebouwd en is in 1967, 1974 en 1985 gerestaureerd.

De eerste eigenaar was in 1851 Baron van Westerholt van Hackfort en de molen bleef generaties lang in het bezit van deze familie. Totdat de laatste baron, Arent van Hackfort, kwam te overlijden.

In 1960 werd de molen overgedaan aan de gemeente Vorden en kwam er ook een einde aan de “molenaarsdynastie” van de familie Gerritsen. In 1999 heeft de gemeente Vorden de molen overgedragen aan de Stichting Vordense Molens.

De roeden van de molen zijn 23 meter lang en zijn voorzien van het Van Busselsysteem, op de binnenroede in combinatie met het Ten Have-systeem met kettingwiel en tandheugel, op de buitenroede met zeilen. De inrichting bestaat uit twee koppels maalstenen. Vijf vrijwillige molenaars malen regelmatig op windkracht met de molen. Als de molen draait is iedereen welkom op de molen.

Tijdens de Open Monumentendagen Bronckhorst is de molen geopend op zaterdag 9 september en zondag 10 september van 11.00-17.00 uur.

Lindesche Molen

Lindenseweg 26 Vorden
(Linde)

De Lindesche molen werd in 1856 als 8-kantige windkoren-molen op een 4,20 m hoge bult gebouwd door Kelderman uit Ootmarsum. In 1890 wordt vermeld dat de molen na een brand is herbouwd.

11 maart 1905 verkoopt Hendrik Jan Kelderman aan Hendrik Jan Wonnink uit Zutphen de korenmolen met gasmotor, woonhuis en schuren en erf en tuin en bouwland alles onder Linde in de gemeente Vorden.

Op 1 april 1924 werd de molen met bijgebouwen verkocht aan Ons Belang in het Medler voor

FL 11.500,00 inclusief wieckleppen, twee zeilen, twee bascules met twee gewichten, bilhamers, de molenstenen en alle gereedschap, behorende bij de molen, alsook de motor, de balken en hildeslieten.

Op 20 april 1968 is de laatste molenaar Toon Dieks overleden. Toon was 24 jaar werkzaam op deze molen. Op 19 december 1986 is de molen overgedragen aan de opgerichte Stichting "De Lindesche Molen". In 1992 is na restauratie het binnenwerk maalvaardig opgeleverd.

In mei 2010 komt er een geheel nieuw bestuur van de stichting: de familie Ruiterkamp. In juni 2010 is het omliggende terrein met opstallen overgegaan naar de familie Ruiterkamp.

Tijdens de Open Monumentendagen Bronckhorst is de molen geopend op zaterdag 9 september van 11-17 uur en zondag 10 september van 11.00-14.00 uur.

Landgoed Hackfort

Baakseweg 3-8, Vorden

Op zaterdag 9 september zetten de huidige bewoners van boerderij het Bosmanshuis de deuren van de voormalige gelagkamer open. Bij het takkenbos-oventje worden pizza's gebakken, in de moestuin is muziek te horen en er zijn diverse standjes met lokale producten.

Zaaien, poten, maaien, proeven en oogsten... Landgoed Hackfort is nog altijd volop in gebruik. Uit voorbije tijden herinneren hieraan nog het Dorsmolenhuisje en de watermolen. Hier wordt nog altijd er graan gemalen voor het vee van boerderij Bosmanshuis en de molenaar heet er bezoekers welkom.

De Keuken van Hackfort, gezeteld in het koetshuis, werkt zo veel mogelijk met producten van het landgoed.

Kleurrijk mozaïek

Landgoed Hackfort kenmerkt zich door het prachtige kleinschalige landschap gevormd door een samenspel van landheren, boeren en water. Daardoor is Hackfort een kleurrijk landschappelijk mozaïek, waar natuur en cultuur hand in hand gaan: historische hoeves (wel zo'n 42!), bolle plukjes bos, met in het centrum van het landgoed het kasteel, de watermolen en het koetshuis met horeca. Eigenaar Natuurmonumenten heet u hier van harte welkom.

Op zaterdag 9 september is het mogelijk mee te gaan met een rondleiding door het kasteel. Het kasteel zal spoedig worden verbouwd.

Voor de rondleiding op het kasteel wordt entree geheven! Vooraf aanmelden voor het kasteel en meer info via www.nm.nl/activiteiten

Op zaterdag 9 en zondag 10 september is er tussen 11.00 en 16 uur extra veel te beleven op landgoed Hackfort met een speciaal Open Monumentendag-programma. Boeren, Boswachters en Buitenlui vertellen verhalen en anekdotes bij bijzondere monumenten.

Museum Smedekinck

Pluimersdijk 5
Zelhem

**Exposities en oude
ambachten.**

Op de beide Open Monumentendagen is er bij Museum Smedekinck volop aandacht voor oude ambachten. Zo worden er in en rondom het museum een groot aantal oude streekambachten gedemonstreerd, zoals o.a. spinnen, weven, Grolse wanten en mutsen breien, houtsnijden, touwdraaien, knipmutsen maken, kantslossen en midwinterhoorns maken.

Bezoek de uitgebreide kruiden en landbouwgewassentuinen en de boomgaard met historische fruitrassen. U beleeft en ervaart tijdens deze twee dagen nog veel meer over de collectie van het museum.

In 'De Stal' van Erfgoedmuseum Smedekinck is een speciale tentoonstelling 'Werk van de Boerderij Zelhem', objecten, schilderijen en andere zaken door hun eigen cursisten gemaakt, te zien.

**Op beide dagen is het museum geopend van 11.00 tot 17.00 uur.
Alle activiteiten zijn gratis.**

Ludgerkerkje

Pluimersdijk 5 Zelhem

De oorspronkelijke kapel die door Ludger is gesticht, werd gewijd aan Lambertus, vandaar de naam Lambertikerk voor de grote kerk in Zelhem. In de Lambertikerk bevindt zich onder het koor nog de fundatie van het kapelletje

De nagebouwde kleine kapel uit 801 kreeg in de volksmond de naam Ludgerkerkje. Het kerkje is op 19 oktober 2013 verhuisd naar het terrein van museum Smedekinck.

In de kapel is een unieke expositie ingericht van leisteen kruiswegstaties gemaakt door de Zelhemmer Job de Gelder. Er is tevens aandacht op panelen over het leven en werk van de Heilige Ludger.

Op beide Open Monumentendagen is het Ludgerkerkje geopend van 11.00 tot 17.00 uur.

De Lambertikerk op de Markt is op Open Monumenten-zaterdag, 9 september geopend.

De Open Monumentendag 2017 in Bronckhorst wordt mogelijk gemaakt door:

- * **Timmer- en Aannemersbedrijf De Vries B.V., Zelhemsseweg 14 in Hummelo**

- * **Gemeente Bronckhorst**

gemeente Bronckhorst

alsmede door donateurs

- * **Schildersbedrijf Alex Koenders BV, Zomerweg 37c in Drempt;**
info@alexkoenders.nl
- * **Aalderink Schilderwerken BV, De Berken 15 in Steenderen;**
info@aalderinkschilderwerken.nl
- * **Regelink Schildersbedrijf, Nijverheidsweg 6 in Hengelo;**
info@regelinkschildersbedrijf.nl
- * **Smederij Oldenhave BV, Bedrijvenweg 6 in Vorden;**
info@smederijoldenhave.nl
- * **De Wijs, Zweverink, Ter Horst Architectuur, De Heurne 41 in Hengelo;**
info@zweverinkbouwadvies.nl
- * **Notariskantoor Blankestijn, Postbus 8 in Zelhem;**
info@notariszelhem.nl
- * **Weijman bouwbedrijf, Zutphen Emmerikseweg 56 in Baak;**
j.weijman3@chello.nl

Informatiestand

Tijdens het Open Monumentenweekend is een informatiestand ingericht bij Erve Wilmerink aan de Wilmerinkweg 4 in Vorden.

Het vakmanschap dat past bij uw wensen

Timmer- en aannemersbedrijf De Vries verzorgt uw complete restauratie, nieuwbouw, verbouwing, renovatie en onderhoudsprojecten. Dit doen we met vakmanschap en met liefde voor het vak. Mede door de 135 jaar ervaring en certificatie als 'Erkend Restauratie Bouwbedrijf' kunt u rekenen op het vakmanschap en de kwaliteit die uw project verdient.

restauratie
herbestemming
renovatie
onderhoud
verbouwing
nieuwbouw

Zelhemseweg 14,
6999 DN Hummelo
T : 0314 - 38 12 48
www.devrieshummelo.nl

Vrijwillige bijdrage: € 2,- (de kosten van deze brochure)